

Bocairent, 6 de gener de 2019

- Batlle de Bocairent, En Josep Vicent Domínguez
- President de la Associació de Festes de Moros i Cristians de Sant Blai, En Vicent Silvestre
- Rector de la Parròquia la Asunción de Nuestra Señora de Bocairent, En Benjamín Fayos Olivares
- Jutge de Pau suplent
- Socis d'honor de l'Associació
- Membres de la Junta Directiva de la Associació
- Representant de la UNDEF
- Presidents i Presidentes de les Filaes
- Membres de les juntes de les Filaes
- Festeres i festers homenatjats
- Capitanes i Capitans
- Família i amics,
- Veïns del poble de Bocairent.

Introducció

Bon dia a totes i tots, es un autèntic honor estar ací, en aquest acte d'homenatge als capitans i capitanes i als festers i festeres que celebren els seus, 75 i 50 anys en actiu.

Com considere que ser agraïda es un element essencial de la educació que m'han donat, vull dir en públic, ara es el moment, que estic molt agraïda al president de la Associació de les Festes de Moros i Cristians de San Blai, En Vicent Silvestre, així com a tots el membres de la Junta Directiva, per haver pensat en mi per a estar hui ací en un dels actes que considere mes importants del poble, en el que algun o alguna fill/filla del poble, te la sort de dirigir-se als seus veïns i poder explicar tot allò que sent per ell i per la festa, tractant a la vegada de homenatjar als que son els vertaders protagonistes hui, capitanes, capitans i festera i

festers. Per això no vaig dubtar en contestar afirmativament. Però el que em permet aquest acte, a mes a mes, es tancar un cercle, un cercle que va començar quan em vaig apuntar allà per l'any 97, que va continuar amb la capitania en 2017 i ara per a culminar, em trobe davant de vostès.

Es per tant un orgull estar ací i voldria començar per tant el nucli del meu discurs dient, com canta Andreu Valor, veí contestà que li posa música al poema de Estellés:

“ací en pariren i ací estic”.
(Vicent Andrés Estellés)

Nucli

Com en qualsevol discurs, es important començar pel principi, no es preocupen que no vaig a remuntar-me al principi dels temps.

Son tres les parts que tindrà la meua intervenció i vull que vagen al voltant de les persones, sense elles la festa no es podria fer, les festes les fem nosaltres, i en elles son essencials les tasques desenvolupades per la Junta de la Associació de San Blai i les juntes de les fiales; per això voldria fer una xicoteta referencia, en primer lloc, a una visió personal, per a destacar en segon lloc el paper de les dones en la festa, i per últim el meu xicotet homenatge a capitans i festers.

Vull agrair especialment a la Presentadora del acte, Irene Zamora Marco, la amable presentació de les meues competències professionals i el meu vincle amb la festa. Ara no

puç deixar de parlar, encara que breument, de la meua vesant personal.

Vinc de família festera, ma mare, sa mare, mon pare, sa mare son pare... sentiments entremesclats entre suavos i espanyoletos, uns sentiments que em porten a emocionar-me en recordar com les vivien les festes de una manera tan particular les dones de la meua família: Maruja la bonica o la del xalet, i ja abans la iaia Fina (i al seu costat el iaio Ambròs apuntat suave ben jove, allà per l'any 25 i encarregat de la ratlla de la misèria), sense oblidar a mon pare, Pere el magre, sa mare (iaia Pepita) i son pare (iaio Manolo que sempre va fer un gran paper al masset dels espanyoletos, encara que no estava apuntat) però, curiosament, varen apuntar al xiquet, a mon pare amb 4 anys, sencer, i fins i tot es feien càrrec d'un music.

Però, ¿com sorgeix el meu vincle amb la festa?

D'una manera complicada, perquè jo era dona i damunt la major, amb tres germans mes... ma mare, festera fins a la mèdul.la, va "amençar" a mon pare en que si no apuntava al xiquet major espanyoleto, o siga al meu germà Pere, ella l'apuntaria suave... ,amb el argument que ella havia tingut en casa els pares sempre festers, que venien de família de suavos, el seu iaio, el tort del riu, els seus germans (Miguel, Pepe, Enrique, Eduardo...), i en volia ara en sa casa també. Per suposat va claudicar i Pere va ser espanyoleto, però aquesta decisió mai la vaig entendre, **¿perquè ell i no jo?**

Darrere d'alguna "pataleta", el meu germà em deixava el traje el dia del Sant Crist, en realitat només per a la vesprada, per al canvi de bandes, en ben poquet em conformava... però seguia insistint en que jo volia apuntar-me. Em vaig posar a treballar, i vaig aprofitar per a apuntar-me, però la alegria només va durar dos anys, de seguida, Valencia, estudiar, i masset nou, amb massa despeses per a mi i la meua família.

Parlar de festes es per a mi retrobar-me en sensacions i olors, quan em posava el traje del meu germà el dia del canvi de bandes, o aguar-me a la finestra per veure passar la diana de sant Blai, i veure enfront a Paqui Sirera, la meua amiga (que en gloria estiga), i fer-se la senyal per a baixar a la plaça a fer-se xurros,.... el crit de ma mare mentre fèiem la "siesta" després del dinar de Sant Blai, **¡¡que passa el piquete, alceu-se a veure'l passar!!** la pólvora de les cordaes, i les canyes guardades en el corral dels iaies Manolo i Pepita,... i les pastes de la iaia Fina, jo anava sempre a ajudar-la, a pastar i a portar les llandes al forn, volia que aprenguera be el ofici de la casa, de atendre a la família, de cuinar....

I vaig ser espanyoleta, i vaig fer una promesa davant la quadrilla que em va acollir, serè capitana un dia, el dia que les festes canvien al cap de setmana; i les promeses estan per a complir-se i l'any d'alferes i el de capitana van ser els anys mes bonics que he viscut dins de la festa, a mes de tindre uns capitans i capitanes, molt especials.

Vaig saber el significat de ser capitana quan mon pare va encetar el segle XXI sent capità, va ser el punt d'inflexió que em

va fer decidir-me.... i vaig ser capitana, amb mon pare, sense ma mare, que tant la vaig trobar a faltar, i que van suplir en tot el que varen poder les xicones de la meua quadrilla, i la família, el meu home, Juan, que sense el seu recolzament haguera estat impossible fer front a esta il·lusió, les meues filles i el meu fill, a pesar de estar amb exàmens importants, i de una manera molt especial, els meus germans.

Voldria, en este punt, assenyalar la importància de treballar les dones dins de la festa.

He de confessar, que per a preparar aquest discurs, he anat revisant amb l'ajuda de mon pare tots els programes de festes que tenia ell en casa, així com la informació que te la web Aculliber i que actualitza tan bé José Luis Martínez Angel, i m'he trobat amb nombroses referències a les dones que no son festeres, a les festes de Sant Blai, i una tendència a considerar que la festa de la dona era la de Sant Agustí, i encara que no anem a entrar en disquisicions filosòfiques... podem fer una constatació absolutament objectiva, i es que el que està clar es que la lluita de la dona per estar i participar com una mes en la festa Sant Blai ha sigut evident i ho hem aconseguit.

Un dels articles que m'ha agradat es el que va escriure Vicent Satorres en el programa de Festes de 2012, anomenat "les dones no festeres" però que son un pilar essencial de les festes; escrit arrant d'un quadre que tenen al masset dels suavos; i el que podem concloure es que sense nosaltres les dones, no era possible dur-les endavant.

Resistència, lluita calmada, hem anat entrant de una manera absolutament tranquil·la en la festa, som festeres, amb els mateixos drets i les mateixes obligacions, es la unió de les dones, el que ens ha permès este canvi... no actuar com a competidores, sinó com a complementaries... i així hem aconseguit grans fites.

Le dones,... les dones, que s'incorporen a la festa des del moment en que prenen forma les nostres festes fa una miqueta mes de 150 anys, unes apuntades, les altres, fent comboi sense pertànyer directament a la fila, però per ser filles de festers.... (en els suavos en 1916 per exemple ja varen eixir 5 xiques en la carrossa el dia de l'entrà i també contenen les cròniques que varen eixir en el piquete algunes dones en els anys 17 i 18) , hem sigut capitanes (any 32 Manolita Beneito dels Marrocs, any 42 Paquita Castelló dels espanyoletos, any 44 Francisca Belda dels marins), sentinelles en el castell, caporals, caporal batidor, directores de l'himne (como la directora d'orquestra Pilar Vañó i Loreto Belda), presidentes de filaes, vocals, secretaries (Encarna Peidro la primera) i tresoreres en la junta de la Associació i en les juntes de les fiaes, mantenidores (encara que només dos abans de mi Matilde Alcaraz y Teresa Vañó); hem portat la creu a la processó (jo mateixa) i els ciris en la processó, hem portat a Sant Blai (granaderes, des de 1996), la relíquia, ja fa temps que la primera dona va complir els 50 anys apuntada i primera en portar la relíquia (Maite Casa, espanyoleta), hem aconseguit eliminar la prohibició de les esquadres mixtes,...encara que parcialment. A més a mes, tots sabem que la música es essencial en les nostres

festes i la música en Bocairent sona en clau femenina, perquè en la Societat Musical Vila de Bocairent la primera dona Presidenta ja va ser Loreto Belda, i ara es Presidenta Amparo Vañó i en la Associació Musical Bocairent, ara també Olga Vanyó Vanyó, la meua cosina. Sense oblidar que també L'aljub ha tingut Presidenta durant 8 anys, Ester Balsalobre.

Però, encara ens queden coses per fer: ens falta, entre altres coses, per exemple tindre ambaixadora, mora o cristiana i una Presidenta al capdavant de la Associació de Moros i Cristians.

President!, de segur que hi haurà alguna dona amb moltes ganes de seguir el treball i la empremta que estàs deixant a la Associació.

Si be fins no fa molts anys, les dones érem les que ens fèiem càrrec de la intendència, de la organització, dels trajes, poc a poc hem aconseguit un gran canvi: compartim tasques, deures, família i festa.

I tot i això a pesar d'algunes veus discordants que es manifestaven en contra. Allà per els anys 70 hi havia en el programa de festes un espai anomenat "la mujer en la fiesta" que descrivia el paper de la dona en el següent sentit:

"Así colabora ella en el silencio más absoluto, emulando con dignidad las gestas heroicas de las muchas Agustinas de Aragón que España ha tenido y sigue teniendo, ya que la vida, en su lucha cotidiana, impone muchos frentes de batalla, y en ellos hay que

luchar y vencer, como lucha y vence la mujer bokairentina en sus fiestas patronales."

I allà per l'any 79, que escrivien en el programa:

"la mujer sólo debe figurar en dichas fiestas como capitana, abanderada, o cualquier otro cargo no incompatible con su alta valoración humana, pues, si bien su intervención es deseable e incluso conveniente para suavizar la severidad de la gesta guerrera, hay que buscar actos y formas adecuadas a la femenina elegancia".

Però es va produir un canvi... un gran canvi... només tenien prohibida la eixida a la entrà desfilant, i també això va canviar el 30 de maig de 1981 en la assemblea de la Junta de Festes.

Assistents: 145

A favor de la supressió: 90

En contra: 50

En blanc: 5

Quasi van duplicar els vots a favor als que varen votar en contra.

De fet inclús algunes filaes, ja abans, van obligar a apuntar a les dones (en alguns casos no era obligatori per a eixir) exemple d'açò va ser la meua cosina, Mari Carmen, primera dona granadera apuntada en 1973 y capitana en 1979, va apadrinar la bandera en 1983, després va passar a la filà del marins, havia de haver sigut altra vegada capitana però la malaltia va poder amb ella.

Lo ben cert es que tenim moltes dones a Bokairent que son exemple per a les joves generacions, i que han

realitzat un paper fonamental en aconseguir que fórem festeres de dret. Son el espill en qui devem mirar-nos, inspirar-nos. Elles van lluitar per un ideal, el tracte igualitari en la festa, i ho varen aconseguir.

Per desgracia les dones estem mesurant-se constantment, això ve integrat en la nostra consciència moltes vegades per necessitat, tal i com apuntava la meua companya Carmen Alborch, que ha faltat recentment, en el seu llibre "Malas", *"aprendemos a competir para sobrevivir,"*. Però lo cert es que dintre de la festa, jo he tingut una gran sort, en la meua quadrilla no competim, sumem, col·laborem, estem disposades a fer el que faça falta per a ajudar a la nostra companya, això vol dir, que no ens agrada perdre cap sopar de panellet, perquè ens sentim realment be, i jo puc dir orgullosa que m'he trobat en un grup de dones que han influït notablement en la meua vida, i m'han fet veure i retrobar-me amb la festa, i gaudir-la, des de la amistat, la cordialitat i el bon enteniment.

Como també assenyalaria Carmen Alborch en el discurs de acceptació de la medalla de la Universitat de València,

*"Y a pesar de las tensiones que evidentemente existen, de las rivalidades, **nos respetamos, vamos pactando**, y cada vez es mayor el **reconocimiento de la diversidad** y hablamos de feminismos. Se superaron diferencias entre distintas corrientes Y en estos momentos las más mayores estamos felices por la participación de las mujeres jóvenes. Nos alegramos mucho, sin paternalismo, de que haya distintas*

*generaciones implicadas, hay historia, **hay presente y hay futuro.***"

Les dones ens alegrem que les noves generacions s'impliquen en la festa, encara que costa, per que la major part dels jóvens estudien o viuen fora del poble, els resulta complicat vindre, però gràcies al canvi de data s'ha permès que molts d'ells hagen mantingut el seu vincle, i encara que només vinguen el cap de setmana, poden seguir gaudint i retrobant-se amb la seua arrel mes profunda.

ODA

I hui es el dia en el que hem de fer un homenatge als festers i a la festera que han complit 50 i 75 anys en actiu....

50 anys en actiu,...

una enveja perquè algun d'ells es quinto meu....

Per la Filà Espanyoletos:

En Angel Bernat López, el teu iaio, espanyoleto, compositor de la música del himne a Bocairent i ton pare tocant el orgue de la església. Família vinculada a la Filà espanyoletos i puc dir, perquè ho he vist en primera persona, que eres dels que si que acudeix a la filà a sopar en els panellets així com quan hi ha que prendre alguna decisió important en les assemblees. Enhorabona.

Na Eduviges Sanz Silvestre, "Edu", hem coincidit a la escola, a l'institut, hem compartir classe, i per suposat hem

compartir sopars, tu sempre lluitadora, amb una gran voluntat, festera fins la medul·la, disfrutant i sense pedres res.... un gust compartir taula en el masset amb tu. Enhorabona.

Per la Filà Moros Vells, En Juan José Molina Calatayud, vas ser portador de la relíquia en 2009 i també el teu fill es moro vell continuant el vincle amb la Filà. Enhorabona.

Per la Filà Marrocs, En José Enrique Sisternes Díaz, llonganissa, ton pare també ha sigut capità de la Filà, i l'any passat va fer els 75 anys. Sou festers ben assentats. De fet l'any passat vàreu poder gaudir, tota la família, al eixir en una carrossa el dia de l'entra celebrant-ho. Enhorabona.

Per la Filà Moros Marins, En Vicente Calatayud Vañó. Que et vas incorporar l'any del centenary de la filà I que has participat ininterrompudament al llarg de tots els anys eixint tant en esquadres oficials com especials i portant la relíquia. Enhorabona.

Per la Filà dels Mosqueters, En Agustín Ferre Colomer, el terrible, quinto meu, company d'escola, de jocs, de eixides de pasqua, de anar a berenar, de la discoteca la granja, ... de company de organitzar sopars de quintos, de eixides de quintos, sempre predispost a organitzar a participar. Enhorabona.

75 anys i en actiu

De la filà dels contrabandistes, En Pedro Ferre Vañó, del que podem destacar que sempre es posa el traje encara que

no puga participar en cada acte de la festa. Es realment admirable. Enhorabona.

De la Filà Suavos, En Juan Tortosa, que coneguem com Juanito, el record es molt proper, amb mon pare tocant el llaüt, sobre tot quan mon tio Miguel venia del T Chad, era obligada l'anjuntada, en casa la iaia Fina. Enhorabona.

De la Filà dels mosqueters, En Francisco Ferre Blanes de família de fusters, quantes mantes hauran eixit de ixes llançadores, que amb tanta professionalitat feien en la fusteria. Enhorabona.

Enhorabona a vosaltres, festers i festera, que porteu una llarga vida vinculats a la festa, gaudiu d'aquest acte. Es un gran homenatge el que vos s'he fa hui ací, i no podem oblidar als familiars que han estat sempre al costat vostre, facilitant-vos la participació en la festa.

I aprofite per agrair a totes les persones que m'han facilitat part de la informació que considere dec dir, per a que conegam un poquet mes a les persones que hui homenatgem.

Em toca referir-me ara les persones que estan al capdavant de les capitànies, i m'emociona fer-ho, perquè fa només dos anys, jo estava ací sent homenatjada, i disfrutant cada segon de les festes.

L'any d'alferes passa ràpid, però tot es nou, i a mes a mes, saps que tens una segona oportunitat de gaudir cadascun dels actes, aleshores, vius cada acte, d'una manera tranquil·la, i vas

coneixent als companys i companyes que estaran en tu al llarg d'eixos dos anys, i que si teniu tanta sort com vaig tindre jo, ajudaran a fer unes festes inoblidables.

I arriba el canvi de bandes, ja saps on vas, tens preparada la banda de capitana, de capità, i ara si que va de bo, ara si que et toca ser el màxim representant en la teua filà, i amb l'ajuda de la junta de la teua filà i dels membres de la mateixa així com els integrants de la "Junta de festes", anirà tot be, perquè tots es bolquen en ajudar, en facilitar, en no complicar-te la vida, i cal aprofitar cada moment,

...respirar les olors i els ambients de cada acte,

... sentir la musica diversa, la alegria o la solemnitat,

...respireu fort

....i no oblideu demanar ajuda si cal, perquè sempre tindreu al voltant a gent, que desinteressadament estarà ahí, des de aquella persona que vos deixa un espai per a organitzar el boato de la entrada, fins les que t'ajuden a vestir-te, o que venen a ajudar-te a parar taula el dia de les dianes....

Parlem de les tres capitanes i dels sis capitans, i vull referir-me a vosaltres, de manera individual, disculpeu si hi ha algun error, no dubteu en dir-me'l i ho corregiré per a quan este senzill text haja de publicar-se:

Capitana dels Espanyoletos, Na Alicia Beneyto Belda.

Alicia, abans de nàixer jo crec que ja eres capitana... Els teus pares, Mila i Toni, et van apuntar espanyoleta abans de saber

que eres Alicia.... Només varen apuntar els cognoms, per tant en complir els 50 anys de festera, tu només en tindràs 49...no està malament, veritat, això és naixer de cap a la festa..... Enhorabona.

Capitana dels Granaders, Na Sofía Micó Francés

Sofía, tinc un record en primera persona de tu, jugant amb tu en el veïnat, amb les meues cosines, maricarmen, i Mercè....amb Gemma. Jocs, berenars, confidències.... Aquelles vesprades, sobre tot de l'estiu..... a casa vostra, a la placeta, a la font, això sempre ens quedarà en la memòria. Enhorabona.

Capità dels Contrabandistes, En David Cuerda Puerto

De família contrabandista, ja ton pare va ser capità, per tant no et sonarà estrany tot el que envolta a la organització de les festes encara que et costarà una miqueta al viure fora del poble, però de segur que els teus pares t'ajudaran en tot. Disfruta d'elles. Enhorabona.

Capità dels Suavos, En Jaime Molina Vañó

De família de Suavos, em conten que el teu iaio ja va ser capità, un honor poder seguir les seues passes, i encara que també vius fora de Bocairent, de segur trobaràs una gran ajuda en la teua quadrilla i família. Enhorabona.

Capità dels Estudiants, Esquadra Marmotes

El 2019 no hi havia Capità i vosaltres es vàreu oferir a alleugerar d'obligacions a la Filà. Se que ja teniu 45 Anys i teniu vida pròpia dins de la filà, que teniu escut, banderí, armes,

vaixella i cristalleria pròpia, a mes a mes, com no podia ser d'altra manera, fins i tot, marxa cristiana i alguna peculiaritat mes que porteu al traje. Han passat uns cinquanta estudiants de totes les edats per la vostra esquadra, i se també que li voleu dedicar aquesta capitania a Guillermo Barrachina Castelló que estava molt il·lusionat amb ella. Gaudiu, compartiu i confraternitzeu com sabeu fer-ho. Enhorabona.

Capità dels Moros Vells. En Francisco Blazquez Mayoral

Et varen apuntar allà per l'any 74, i has tingut una gran col·laboració en diferents juntes de la Filà i a la junta de festes i en preguntar per tu, m'han contat una curiositat, en 2018 vas portar la relíquia, però com que tenies el càrrec d'alferes, una de les teues filles va eixir a la processó en representació teua per a que tu pogueres portar la relíquia. O siga, que trobe que has sabut transmetre la il·lusió per les festes també a les teues filles. Enhorabona.

Capità dels Marrocs, En José Antonio Cantó Vañó

Se que eres músic, per tant saps lo necessaris que sou en la festa, i també que vens de una família en la que sabeu molt be què es ser capità, el teu iaio, ton pare, els teus germans, han passat abans per capitanies, i tu, clar, ara continues amb la tradició familiar, amb marxa mora pròpia, inclosa. Encara que se que enguany s'estrenen 6 obres al concert fester. Enhorabona.

Capità dels Moros Marins, En Francisco Belda Calatayud

Paco "pinos", com t'he conegut jo sempre, se que la teua família, el teu iaio Vicent ja era marino, ton pare Vicent i ton tio Enrique, i com a curiositat, que he recordat perquè ja ho contava la teua cosina i amiga, Begoña, el vostre iaio va fer de modelo per al monument de l'home de la manta. Enhorabona.

Capitana dels Mosqueters, Na Teresa Doménech Beneyto

Tere, repeteixes en el càrrec, per tant ja tens experiència i pots dirigir als companys de càrrec enguany, disfruta, perquè segur que no va a ser com la primera vegada en la que eres ben joveneta, i es cert que la maduresa ens fa gaudir de les coses en mes serenitat, de segur que ara, serà molt diferent. Enhorabona.

EPÍLEG

Per a concloure,

¿Saben?, posar-me a escriure este discurs, que espere no se'ls haga fet massa llarg, el vaig començar emocionada, amb els ulls una miqueta humits, i l'acabe emocionada per que he aconseguit molts somnis en la meua vida, i poder estar ací, davant vostès, parlant explicant la meua manera de viure la festa, era un d'ells....

Per això voldria acabar amb unes frases d'unes cançons que de alguna manera resumeixen eixos sentiments que no cal explicar massa perquè crec que les podran entendre fàcilment:

Diu en nostre himne....**"qui es troba absent, si aci
consequix tornar...."** jo ho faig....sempre que puc....

Com dia *Raimon*, **"qui perd els seus orígens perd la
identitat"** i a *Bocairent* el porte sempre dins de mi.

Uns grups mes actuals com Obrint Pas en la seua cançó "Al País de l'Olivera", diu que **"al país que jo ara enyore hi guarde un tresor secret un lligam que mai no es trenca, un amor que mai no es perd"**.

O aquells *Jóvens, Els Jóvens*, en la seua cançó "Anis Tennis" que diuen: **"Hi ha records que em rescaten quan vos trobe a faltar..."** i en este cas son les festes les que em permeten tornar.

iiiiVitol al patró san blai!!!!!!